

VREME

VILNO
ZENJE
NOG
KA

17. maj 2001.

Cena 70 din, Crna Gora: 2.50 dem

Broj 540

A close-up portrait of a woman with dark hair and bangs, looking directly at the camera with a slight smile. She is wearing a red jacket. The background is dark and textured.

MARIJA MILOŠEVIĆ

O OCU U ZATVORU,
PUCNJAVI U UŽIČKOJ 11,
GENERALU SENTI
I DRAGANU HADŽI-ANTIĆU

INTERVJU: LJILJANA NESTOROVIĆ

SRĐAN VELJČIĆ

ambijentu Ikerovih "izmrvcarenih instalacija". I sporijima bi bilo jasnije. (Nikola Šindik)

KISS ERSZI KISS ZENE

Među brojnim formama zastupljenim na festivalu Ring Ring mene naravno najviše raduju povremeni rok ispadi. I evo ih, prve festivalske večeri, majstori, mađarska grupa Kiss Ersi Kiss Zene. Dve devojke kao jedna, vrte se kao čigre, pevaju, jecaju, cerekaju se, vrište... ne puštaju mikrofon ni za sekund. Energetski nastup, nema šta, instrumentalisti koji ih prate ne mogu da dodu do izražaja. Ne mari, njih dve su glavne. Malo podsećaju na Pixies kada su najluđi i najbrži... u stvari, najviše liče na sebe.

Kad sam dobro raspoložen i muzika me ponese, telo mi poraste u dužinu na 12 do 15 metara. Ponovilo se to po ko zna koji put i te večeri. Da ne bih smetao ostalima, popeo sam se na galeriju. Glava mi je dodirivala plafon. Pažljivo sam i lagano cupkao pazeći da ne srušim krhko zdanje bioskopa Rex. Bilo je dobro. (Saša Marković Mikrob)

IVA BITTOVA

Nastup Ive Bittove na ovogodišnjem festivalu definitivno je jedan od onih koji su privukli najveću pažnju posetilaca. Istovremeno, upravo je ovaj koncert (pored, naravno, postave za poslednji dan festivala) publici pružio jedno popularno (?) ime tzv. nove muzike.

Bittova je prisutna na sceni čitavih 13 godina, i njeno bogato muzičko kao i izvođačko iskustvo sasvim se neprimetno provlači kroz sam nastup – spontan, lirčan, zabavan, promišljen... Potpuno svesna svojih fantastičnih vokalnih sposobnosti, ona mudro koristi različite smicalice i nijednog trenutka ne dozvoljava da publika osetiti dosadu. U tome još nije dostigla kolegicu Vanesu Mae, ali pitanje je vremena kada će kolege sa Istoka podleći čarima marketinga. Ipak, numere oslikavaju stvaralačku zrelost autora i fantastično prelivanje raspoloženja. Atipična "postava" (violina/glas/pomagala) nije nova za beogradsku publiku. Neizbežno je pomenuti prošlogodišnji nastup finskog harmonikaša Kima Pohjonenena. Nažalost, Pohjennov koncert ispratilo je tri puta manje ljudi, i možda baš tu leži ono što zbunjuje kada razmišljamo kako o njenom nastupu – tako i o festivalu u celini. (Relja Bobić)

JEAN DEROME ET LES DANGEREUX ZHOMS

Kada, posle kamernog nastupa fenomenalne Ive Bittove, Jean Derome et les Dangereux Zhoms raspalili glasno iz svih oružja (kao da žele da oljušte malter sa zidova Rexa!), uplašio sam se da ta agresija ne potisne utisak iz prvog dela večeri i pozeleo da odem. Sreća da sam bio u prvom redu i da bi to bilo primećeno! Jer odmah za tvrdom uvodnom numerom ("hteli su da oteraju one koje takva muzika ne interesuje", duhovita opaska B. Đorđevića), basista Pierre Cartier uronio je u finu funky vožnju, Pierre Tanguay adekvatno redukovao bubnjarski beat, da trojica solista – Jean Derome (saksofoni, flauta), Tom Walsh (trombon) i Guillaume Dostaler (klavijature) – uobliče iscrpne improvizacije između inteligentno komponovanih tema za kvintet. Kada god bi poštovali konvencionalniji ritam i neo bop strukturu bend je zvučao dopadljivo, a solisti su se maštovito dopunjavali. U (redim) ritmički razbijenim komadima (najbliže poimanju čikaške avangradne porodice) teško se profilisala namera. Kako je koncert tekao, muzičari su bili opušteniji, boje svetlije, da bi strpljivu publiku pozdravili vedrim (ali ne banalnim) kalipsom, za dobar ritam na putu do kuće. (Vojislav Pantić)

DOMAŠAJ POKOJA

Dar istine

Radmila Lazić: *IZ ANAMNEZE*, Beograd, Rad, 2000

Ozbiljnost, težina i iskrenost prve su reči koje se moraju reći o odlično postavljenoj pesničkoj dijagnozi u knjizi Radmile Lazić *Iz anamneze*. To je sve dar istine do koje pesničinja dolazi onda kada sa sobom svede sve račune. Do lepote se, međutim, u ovakvoj poeziji valja probijati polako. Lepota je uporno zaboravljana tokom prošlog veka, bila je deformisana u modernističkom stihu i sada je, posle iskustva radikalnih poetika, nešto strano i daleko. U knjizi Radmile Lazić ona je talog reči i saznanja koji ostaje kada se stihovi, pesme, ciklusi i čitava knjiga čitaju strpljivo, ponovo, ispočetka i onda opet, još jednom. Tik pre no što pomučena od reči i njihovog ukrštanja popusti pažnja uma, pomalja se neka drugačija lepota ove poezije.

To je više nego dovoljan razlog da se pohvalama dočeka ova knjiga i sa odobravanjem klimne glavom žiriju koji joj je ovih dana dodelio nagradu "Đura Jakšić". Šteta što to neće odjeknuti kao hitac u ruskom

ruletu u kome se, sve navodno u korist srpske kulture i njene sigurnosti, nagrade dodeljuju po pouzdanom i ustaljenom redu, sve samim odličašima iz šezdesetih kojima je stalo samo do sebe. Šteta što taj hitac neće zaustaviti one koji ne čitaju i ne vole, nego osluškiju famu. Srpska je poezija zaboravljena ispod vela priznatih vrednosti. Zato se ne treba čuditi onima koje/koji se bune, ni kada su u pravu, ni kada nisu, a među njima Radmila Lazić sebi namenjuje da bude oštija od same sebe.

Vrlina stihova u pažljivo komponovanoj knjizi *Iz anamneze* potiče i iz toga što oni ne pošteduju svog autora. Nisu ton *Anamneze* Radmile Lazić i njegova kolebanja sasvim po ukusu ovog kritičara, ali je sa ovom knjigom lako podeliti istinu saznanja o slomu životnih perspektiva, o usamljenosti i smrti, o telu i želji za dodrom, o protoku vremena i njegovim svojstvima. To što je lako prijateljski podeliti, bilo bi toliko bolje ne znati. Kako bi to bilo lepo ne videti kakva je to istorija života, ljubavi i susreta, tela i lica, slagati sebe da se makar i neki tračak propuštenog ponovo može desiti, i više od toga, da i ono što nije ni bilo, ni moglo biti, niti će se ikada dogoditi, ipak još uvek može za nas da postoji kao što postoji za čoveka koji se nada životu.

Tri ciklusa, uvodna pesma i završna, vode od sumorne *Metafizike sumraka* kroz istoriju slučaja sve do "predsmrtne lepote" u *Anatomiji krika*. Na tom putu najteža

ocena izrečena je u ciklusu *Usta na usta*: "Večni pokoj, čega god se mašim". Dok Radmila Lazić vodi plodan dijalog sa pesničkim nasledom, pri čemu je posebno dobar onaj sa neopravdano zaposlavljenom Danicom Marković i Anom Ahmatovom, ovaj odjek priziva sliku iz antike o pesničkom daru zbog koga sve što pesnik dotakne postaje stih. To

što je domašaj stiha, ovde je, međutim, domašaj pokoja. Naslovni ciklus *Iz anamneze* izlaže istoriju pesničkog slučaja i pokazuje sve simptome bolesti na (sredovečnost, usamljenost i) smrt, a ciklus *Tude proleće* pokazuje likove drugog, susreta i odsustva, ljubavi i onog što ostaje posle nje, naročito tamo gde je više nema. Ova putanja i pesnička fenomenologija životnih ruševina vodi od "lične otadžbine" iz prve, do "nezemaljske raskoši" iz poslednje pesme. Stihom "Ničija zemlja postala je moja" završava knjiga, ali je njen kraj teško pomiriti sa celinom. "Onaj ko je napisao nebo, zemlju, more", stoji na početku, "dalek se čini i hladan kao severni pol". Za to se odsečno kaže "Ne zovi to nihilizmom ni bogohuljenjem / Pogrešna sintaksa, loša dikcija / Beše stvaranje sveta". Iako je rdavo ocenjen, za svet

ipak nije rečeno da je i sama stvar od koje je načinjen rdava, već način njenog izricanja. Tu bi trebalo tražiti opravdanje za preokret na samom kraju knjige u apoteozu *K Tebi* i uspenje bez lestvi Jakovljevih, ali za to svi pređašnji stihovi ne pružaju nikakvo pokrće. Da li pred bezizlazom stihovi izneveravaju sami sebe?

Iz svake knjige mogu se izostaviti poneki stih ili pesma, ili ceo završetak koji se pisca ovih redova uopšte ne doima. Problem je ako ni posle prilježnog čitanja, uprkos uvažavanju, odobravanju i razumevanju koje povremeno ima i intimnu boju, stihovi ne postaju nužnost književnog pamćenja. A Matiju – ili Desanku, da ne bude zabune – i ko nije nikada čitao oseća kao da razume i nosi svud u sebi i sa sobom, i pred sobom, i ispod sebe, i sebe sa sobom, i svud i svukud, i odasvud i kudgod, anan. Lako je tome narugati se, još lakše odreći se toga, a najlakše je ne slagati se sa politikom jednog pesnika/pesnikinje, ali zašto je tako i jesu li tome krivi samo istorija i drugi? Teško je saznanje da ono bez čega deo pesnički nesvesnog ove kulture nisu nužno postali Vinaver i Rastko Petrović, ili Anica Savić Rebac, određuje da Crnjanski i Miljković, na drugi način Nastasijević i Popa jesu. Zašto veliki stihovi moraju u ovoj kulturi da odjeknu kao da su oduvek poznati, samo je neko trebalo da ih objavi?

Teška pitanja, oko kojih se ne moramo složiti, nisu tu da dobrim knjigama oduzmu nešto što one uostalom i nemaju, već da ih bolje predstavljaju. Stvar je doslednosti da se ona postave i ponove. Pisac ovih redova je "antologiju savremene ženske poezije" *Mačke ne idu u raj*, koju je priredila Radmila Lazić, dočeka prošle jeseni sa posebnim zadovoljstvom, a sada rado "poručuje i vrednosti knjige *Iz anamneze ove pesnikinje*."

ALEKSANDAR JERKOV

čast bendu. Dolazak Preachersa na Kubi bio je prvi nastup nekog zapadnog izvođača u poslednjih dvadeset godina. Jedan od komentara fanova koji su odvojili 17 centi za kartu bio je: *Super! Nadam se da ovo znači da će još neke grupe doći. Kao Oasis, recimo.*

Kada je politički angažman ovog benda u pitanju, ne treba biti u zabludi ili imati pogrešna očekivanja. Nešto više od deset godina pre nastupa na Kubi, MSP su objavili svoj prvi singl *Motown Junk* koji je počinjao semplovanom deonicom *Revolution, Revolution...* Ovaj i naredni singl *You Love Us* jedini su objavljeni za malu nezavisnu kuću Heavenly. Tri sledeće ploče objavio je multi-korporat Epic, da bi njihovu karijeru potom nastavio jedan još veći, Sony Entertainment. Dil koji su ovi pop revolucionari napravili sa svojim izdavačima vrlo je jednostavan – dok god nam vi pravite pare, pevajte o čemu god hoćete, odnosno, dok god vam mi pravimo pare, pevaćemo o čemu god hoćemo. Šest albuma u nizu svedoče o uspešnoj saradnji i o tome da zemaljsku kuglu mogu nositi i četiri slona na svojim leđima sve dok sam ja (bilo ko) plaćen za ono što radim. Istina koju Preachersi uporno pokušavaju da nam dočaraju već godinama je irelevantan pojam. Ljudi kupuju ploče zbog sopstvenih istina. Ostaje nejasno kako niko nije primetio da ovaj bend nije napisao nijednu ljubavnu pesmu u prvih osam godina svoje karijere.

Know Your Enemy stoji na zacrtanoj Preachers liniji dokumentovanja svih bitnijih političkih momenata između ove i prethodne ploče (za one koje to zanima). U mnogo čemu, *Enemy*, kao i njihov drugi album *Gold Against The Soul*, izgleda kao ponuda benda kome je potrebno vreme da odluči šta dalje. S tim što se salcetu koje se u međuvremenu pojavilo ne žuri s rešenjem. Tamo gde *Enemy* ne zvuči kao *soul* – mestimično hardrokerski sa *jutuastim* refrenom (*Found That Soul, My Guernica*), naziru se posve bizarni uzori ili poređenja – sa Beach Boys. (*So Why So Sad*), Pretenders (*Royal Correspondent*), drugom inkarnacijom Duran Duran (*Epicentre*) ili Air (*Miss Europa Disco Dancer*). Završna *Freedom Of Speech Wont Feed My Children* stoji na ovom albumu kao teatralni vrhunac i muzike i poezije. Sve u svemu, na *Enemyju* ima više duhovitosti (ili razloga za smeh) nego na bilo kojoj Radiohead ploči, više političke smelosti nego kod U2 u poslednjih desetak godina, i konačno, barem dvaput više dobrih pesama nego na poslednjem Oasis albumu.

Ali i dalje, kao možda jedini pravi način da se iskaže politička poruka u rokenrolu, ostaje da se pokaže srednji prst i prećuti sve što se moglo reći. To su mladi Kubanci na vreme shvatili pitajući se kada će doći Oasis.

SLOBODAN VUJANOVIĆ

POZORIŠTE

Price žene

BALKANSKA PLASTIKA, po motivima knjige *Moj život* Magdalene Magazinović; režija Ivana Vujić; Narodno pozorište – scena Peti sprat

U predstavi *Balkanska plastika*, premijerno izvedenoj na Petom spratu, novoj sceni Narodnog pozorišta, rediteljka Ivana Vujić bavi se *likom i delom* Magdalene Mage Magazinović. Međutim, iako se ova višestruko značajna, a zapostavljena ličnost srpske kulture – profesorka savremenog plesa, novinarka, intelektualka, feministkinja – nesporno nalazi u središtu interesovanja Ivane Vujić, to ne znači da se značenjske ambicije *Balkanske plastike* iscrpljuju u pojedinačnoj životnoj sudbini. Za autorku predstave, Maga Magazinović je više od Mage Magazinović: u sledećem, koncentrično postavljenom tematskom krugu, ona je Žena koja se bori protiv patrijarhalnih predrasuda konzervativne sredine, a u najširem tematskom krugu, ona je Umetnik modernista koji se bori protiv tradicionalističkih predrasuda te iste, višestruko osujećujuće sredine.

Ivana Vujić polazi od odlične, moglo bi se strogo zaključiti i jedine tačne i primerene ideje: ideje da životnu priču žene koja se, početkom XX veka, osmelila da u sredinu bez tradicije klasičnog baleta donese najmodernije tekovine evropske umetnosti plesa i pokreta (Laban, Dalkroz itd.), ispriča pomoću modernog, izrazito znakovitog pozorišnog jezika, čiji je jedan od glavnih konstituenata upravo – pokret.

U središtu ovako zamišljenog koncepta nalazi se, logično, lik same Mage Magazinović. Duhovito i zanimljivo rediteljsko rešenje sa čak sedam glumica i plesačica u ulozi Mage trebalo bi, pored toga što omogućava dinamičnu scensku igru, da ima i označavajuću funkciju, da ukaže na različite aspekte ove neobične, bogate stvaralačke ličnosti. Iako znakovitost ovog scenskog umnožavanja nije potpuno pregledna, osnovne linije se mogu pretpostaviti: tako nam se Milica Đukić prikazuje kao ljubavnicu, Isidora Stanišić kao umetnicu pokreta, Aleksandra Nikolić kao intelektualku i borac, Ružica Sokić kao zrela i mudra žena koja rekapitulira svoj život. Činjenica da se dve Mage tokom predstave "pretvaraju" u Nadeždu Petrović (Anđelka Milivojević) i Milenu Pavlović Barili (Dobrila Stojnić) može se protumačiti, uz rizik velikodušnog kritičarskog učitavanja, kao scenski izraz shvatanja da su bliski prijatelji i/ili saborci zapravo deo naše ličnosti.

CD

Dragom Fidelu

Manic Street Preachers:
KNOW YOUR ENEMY; (Sony, 2001)

U februaru ove godine Manic Street Preachers su održali koncert na Kubi, zemlji koja je, po njihovom mišljenju, simbol otpora svenpštoj amerikanizaciji sveta. Nastupu je prisustvovao i lider ove zemlje Fidel Kastro, posebno dimut pesmom *Baby Elian*, inspirisanom prošlogodišnjim otimanjem šestogodišnjeg Kubanca Eliana između američkih i kubanskih vlasti. Svojim prisustvom u bekstejdžu Kastro je učinio veliku

